

УДК 336.1

DOI 10.33244/2617-5932.3.2019.144-154

Н. П. Мацелюх,*д.е.н., професор,**Університет ДФС України,**e-mail: nmaceluh@ukr.net,***ORCID ID 0000-0002-4171-3109**

ІНДИКАТОРИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ РИНКІВ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу основних світових індикаторів кон'юнктури фондових ринків у взаємозв'язку із сучасними особливостями розвитку фондового ринку України. За результатами аналізу провідних фондових індексів країн виявлені сучасні тенденції в розвитку світових фондових ринків і фондового ринку України на сучасному етапі. Встановлено, що в умовах змінного сучасного середовища існують виклики, які формують цінові аномалії в розвитку фондових ринків, та обґрунтовано можливості подальшого розвитку фондового ринку України.

Ключові слова: фондовий ринок, фондові індекси, виклики розвитку, котирування, фондові біржі, ціна, цінові аномалії.

Н. П. Мацелюх. Индикаторы развития фондовых рынков и вызовы для Украины

Статья посвящена анализу основных мировых индикаторов конъюнктуры фондовых рынков во взаимосвязи с современными особенностями развития фондового рынка Украины. По результатам анализа ведущих фондовых индексов стран проанализированы современные тенденции в развитии мировых фондовых рынков и фондового рынка Украины на современном этапе. Установлено, что в условиях перемен современной среды существуют вызовы, которые формируют ценовые аномалии в развитии фондовых рынков, и обосновано возможности дальнейшего развития фондового рынка Украины.

Ключевые слова: фондовый рынок, фондовые индексы, вызовы развития, котировки, фондовые биржи, цена, ценовые аномалии.

Метою статті є аналіз динаміки світових фондових індексів у взаємозв'язку з індикаторами фондового ринку України для нівелювання ризиків та обґрунтування тенденцій розвитку.

Постановка проблеми. Пануюча довгий час у світовому інвестиційному співтоваристві парадигма розвитку фінансових ринків на основі гіпотези ефективного ринку (Efficient Markets Hypothesis – ЕМН) стала поступатися місцем теорії поведінкових фінансів. Йдеться про розвиток фондових і фінансових ринків в умовах змінного середовища та уміння вчасно виявляти, ідентифікувати зміни та вчасно на них впливати для створення можливостей для подальшого розвитку та покращення інвестиційної діяльності. У цьому контексті для запобігання негативним тенденціям розвитку фондових ринків актуальними

є емпіричні дослідження динаміки світових індексів фондових ринків у взаємозв'язку з індикаторами ринкової кон'юнктури фондового ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фондових ринків (ринків цінних паперів) присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема Дж. Акерлофа, Б. Бернанке, М. Бертон В. Загорського, В. Коваленко, Ю. Коваленко, В. Корнєєва, Лютого, В. Міщенко, С. Міщенко, В. Опаріна, Дж. Стігліц, Ю. Фама, Н. Шелудько, І. Школьник та ін. Проте, незважаючи на багаторічну історію дослідження фондових ринків, відкритою залишається дискусія навколо диспропорцій у їхньому розвитку та способів їхнього усунення. В Україні такі диспропорції негативно позначаються на інвестиційній привабливості економіки та формують підґрунтя для розгортання криз.

Виклад основного матеріалу. Потрібно зазначити, що в Україні через обмеженість ринку цінних паперів, основних індекси є тільки два – UX та ПФТС (рис. 1–2).

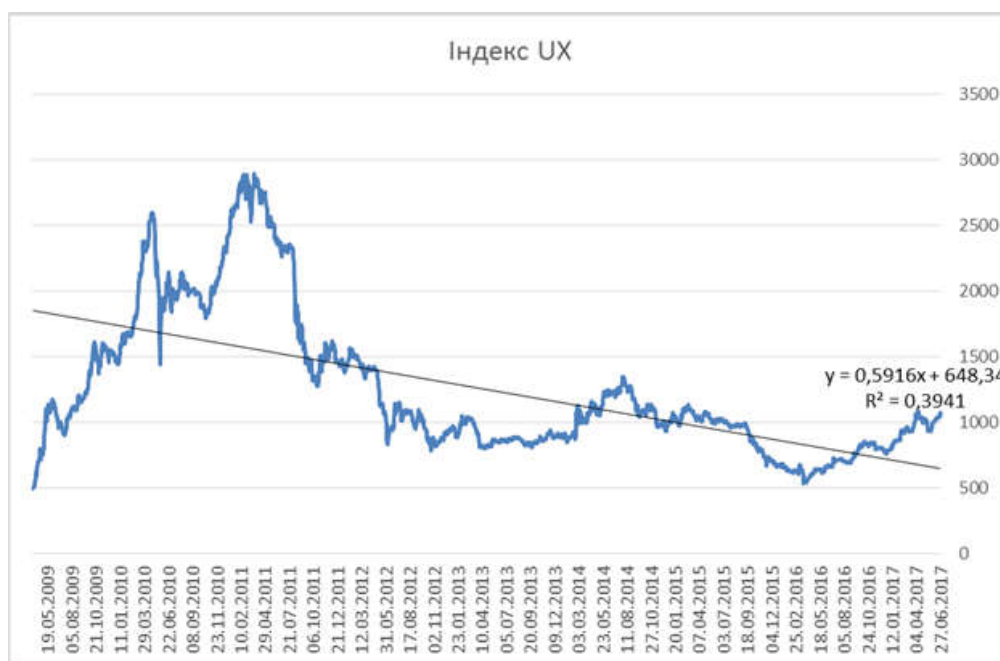

Рис. 1. Індекс українських акцій у 2009–2017 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Як видно з графіка, представленому на рис. 1, максимальні зростання індексу припадають на 2010–2011 рр., далі індекс падає, поживлення спостерігається наприкінці 2014 р. у зв'язку з очікуваннями позитивних змін, однак надалі індекс продовжує падати, і у квітні 2016 р. він майже сягнув рівня лютого 2009 р. Падіння індексу 2016 р. обумовлено макроекономічними чинниками, проте інтерес являє не тільки загальна тенденція, а її зміни. За даними Української біржі, максимальний приріст індексу був зафіксований на рівні +280,59 %, а мінімальний – на рівні 41,52 %. Такий значний варіаційний розмах може свідчити про наявність цінових аномалій. Для порівняння, 2014 року провідні індекси

акцій світу показали від +2,3 % у ФРН та +3,2 % у Франції до +11,7 % у США та +21,3 % у Японії. 2015 року обсяг торгів на Українській біржі, порівняно з відповідним періодом 2013 року, зменшився більше ніж у 2 рази, а порівняно з тим же періодом 2010 року – у 7,7 рази. Така низька активність ринку створює передумови до маніпулювання ринком незначними обсягами вкладень. У зв'язку з тим, що на ринку присутня невелика кількість ліквідних інструментів, ще в березні 2012 року «індексний кошик» UX було зменшено з 15 до 10 акцій.

2017 року індекс українських акцій зріс на 80 %, що стало найкращим показником серед усіх країн, це могло б стати перспективною основою для його зростання¹. Оптимізм інвесторів 2017 року був багато в чому продиктований висхідним трендом цін на сировинні товари на світових ринках. Зокрема, зростання цін на руду і сталь, які, як і раніше, займають значну частку в українському експорті, дає підставу сподіватися на подальше відновлення економіки країни, що, в свою чергу, підвищуватиме інвестиційну привабливість акцій українських емітентів. Ця логіка знаходить відображення в тому, що зростають акції українських компаній не тільки всередині країни, але і за кордоном. Наприклад, впевнено підвищувалися котирування акцій залізничної компанії Фетгехро, які за 2017 рік підскочили на 118 %. Акції Фетгехро торгуються на Лондонській біржі, але активи компанії перебувають в Україні.

Конфлікт у Керченській протоці 26 листопада 2018 року та введення в Україні воєнного стану на окремих територіях негативно вплинули на українські акції на світових фондових біржах: почали дешевшати акції найбільших українських підприємств, які торгуються на закордонних майданчиках. Так, на Лондонській фондовій біржі акції Фетгехро нині подешевшали на 2,14 % – до GBP 1,871 та акції МХП впали на 0,94 % – до 10,50 долара за штуку. Просіли й акції «Кернел» на Варшавській фондовій біржі на 1,44 % – до PLN 54,7 за штуку [2].

Різне падіння означає сумніви світових ринків у платоспроможності у зв'язку із форс-мажором. З цієї ситуації можна зробити висновок: якщо акції продовжать падіння, то вже наступного разу Україна зможе позичати менше коштів під більший відсоток.

Ринок вітчизняних акцій є доволі концентрованим і незрілим як за обсягом торгів, так і за кількістю укладених угод. Так, на акції десятих емітентів припадає 75,69 % загального обсягу торгів та 83,23 % кількості угод, на акції п'ятих емітентів припадає більше половини всіх укладених угод. А за акціями «Мотор Січ» укладено п'яту частину всіх угод на Українській біржі. Незрілість та неліквідність ринку підтверджують великі спреди цін купівлі-продажу, за винятком лише ряду акцій «індексного кошика». Основною проблемою ринку акцій України на цей момент є мала кількість якісних емітентів, акції яких присутні в біржовому списку. Як наслідок, маємо низьку капіталізацію і ліквідність [3].

Нині в індексному кошику Української біржі, де зосереджено основний обсяг торгівлі акціями в Україні, перебувають акції всього п'яти емітентів. У нас монополізовані всі великі пакети акцій. І акцій, які обертаються на біржі, стає все менше з кожним роком за висловленням глави правління ІК Eavex Capital Ю. Яковенка [4]. Ситуація ускладнюється ще й тим, що компанії проводять squeeze out, тобто викуповують свої акції з ринку, як це планує зробити найближчим часом банк Аваль. Такі умови створили законодавці,

¹ Варто зрозуміти, що у 2013–2014 рр. ціни на українські активи були значно низькі завдяки війні й анексії Криму, стараннями Росії. Тому приріст близько 80 % в принципі було досягнуто за рахунок низької бази порівняння (авт.).

дозволивши великим компаніям фондового ринку перетворюватися в приватні товариства (ПрАТи). Ця тенденція існує уже два роки поспіль, що ставить під загрозу розвиток фондового ринку.

Із зарубіжної практики існування ринків цінних паперів відомо, що великі корпорації котируються на біржі, і вигодонабувачами є акціонери в особі мільйонів жителів країни. В Україні ж це «жменька» олігархів¹, які постійно намагаються викупити всі свої акції і володіти всім стовідсотково. Навіщо власнику великого підприємства ділитися з кимось всередині країни за рахунок дивідендів і зважати на нього як міноритарного акціонера, якщо він все може покласти собі в кишеню.

Звідси висновок: слабо розвинений ринок цінних паперів (фондовий ринок) України – це наслідок олігархічної економіки, що, в свою чергу, не створює умов і для пенсійної реформи. Адже в країнах Європи і США приватні інвестиційні фонди – це основні інвестори в акції підприємств, де накопичення людей зростає разом з фондовим ринком. У цьому контексті здається можливим створити умови для нашого українського інвестора – населення України, адже на руках у населення, за оцінками НБУ, близько п'ятдесяти мільярдів готівкових доларів [5].

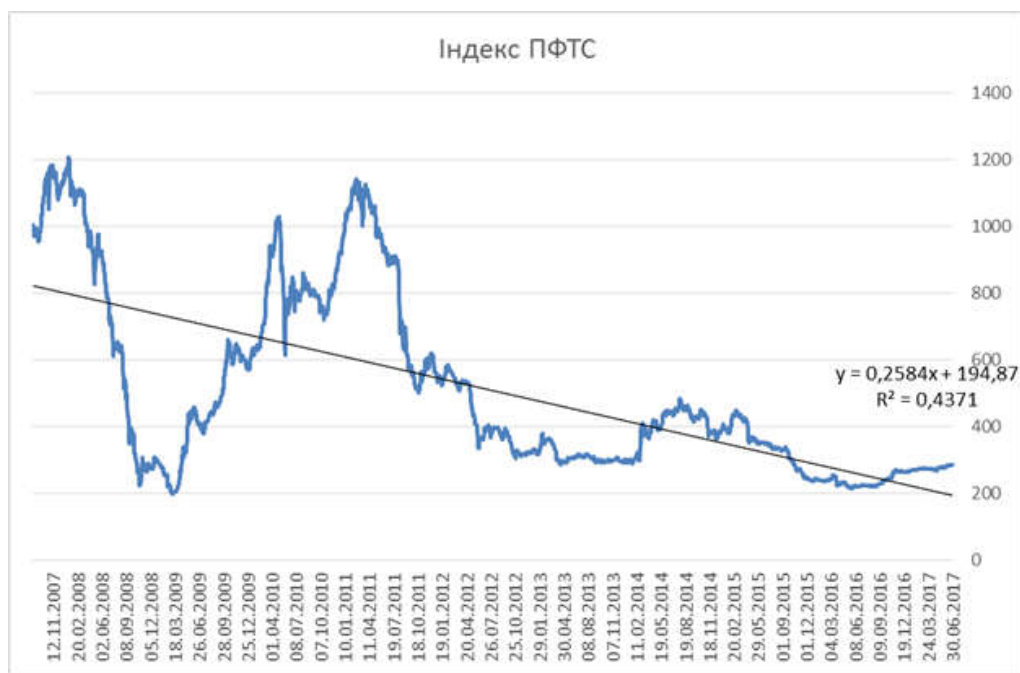

Рис. 2. Індекс ПФТС у 2009–2017 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4].

¹ У січні 2018 року Київський міжнародний інститут соціології з'ясував, кого українці вважають основним гальмом розвитку країни. 40,4 % назвали такими олігархів – тих самих, хто не хоче поділитися часткою своїх підприємств із 42 мільйонами потенційних акціонерів, які володіють \$50 млрд готівкових доларів на їхню покупку. Так, як це зробив свого часу американський і європейський бізнес (авт.).

Індекс ПФТС розраховується щодня за результатами торгів ПФТС на основі середньозваженої ціни за угодами. Для індексу ПФТС характерна аналогічна тенденція (рис. 2).

Як і на Українській біржі, кількість емітентів, за акціями яких проводяться угоди, є невелика, більшість угод сконцентровані навколо акцій кількох емітентів. Як і графік індексу Української біржі, графік ПФТС показує наявність значної волатильності, що свідчить про наявність цінових аномалій. Порівняння динаміки індексів українських бірж із світовими фондовими індексами дає можливість виявити причини значних цінових коливань. Як видно з графіка, представленого на рисунку 3, індекс Доу Джонса має більш рівномірну тенденцію до зростання та не має виражених різких коливань.

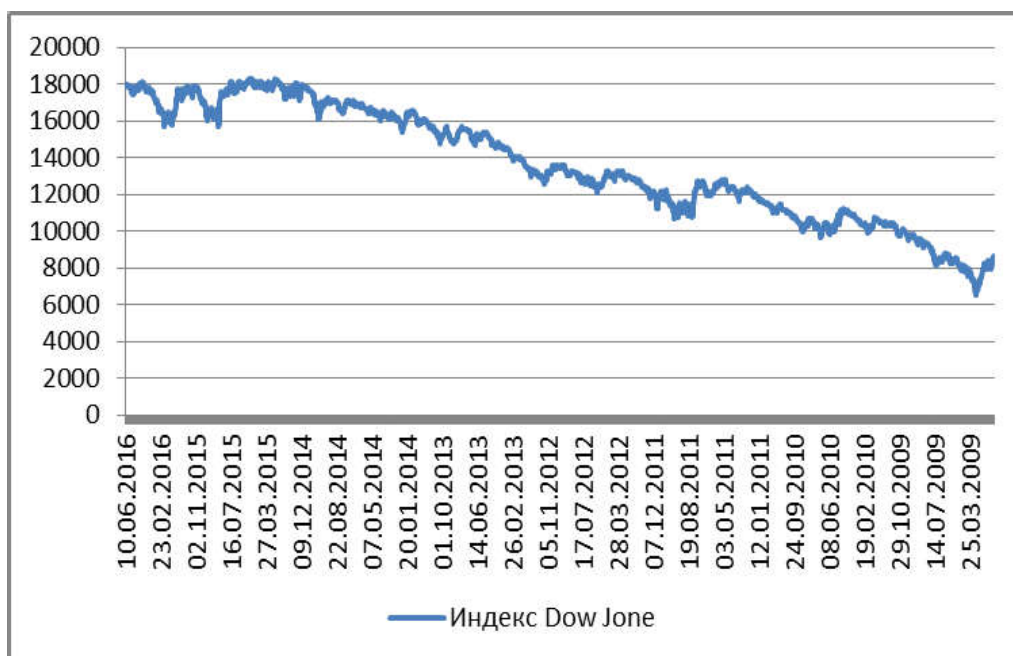

Рис. 3. Індекс Доу Джонса у 2009–2016 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [6].

Промисловий індекс Доу Джонса показує зміни котирувань акцій 30 найбільших компаній США. Для порівняння, за розрахунком індексу Української біржі враховуються котирування акцій 10 компаній, за розрахунком ПФТС – 20¹. В основі розрахунку індексу Доу Джонса полягає методика, яка дає можливість елімінувати вплив

¹ В «індексну корзину» ПФТС входять найбільш ліквідні акції 20 емітентів, за якими укладається найбільша кількість угод на Фондовій біржі ПФТС. Перелік акцій для оцінки індексу формується Індексним комітетом Фондової біржі ПФТС. Сутність індексу – відсоток зростання середньозважених цін акцій «індексної корзини» щодо базового періоду (1 жовтня 1997 р. – дата з якої почав розраховуватися індекс ПФТС). Дані за індексом ПФТС через інформаційно-аналітичні термінали міжнародних агенцій Thomson Reuters, Bloomberg, SIX Financial Information, DowJones, TRDATA та інтернет-ресурси банків Citibank, HSBC та UBS транслюються інвесторам по всьому світу (авт.).

капіталізації компанії на індекс. Потрібно зазначити, що компанії, котирування акцій яких враховуються під час розрахунку індексу, представляють різні галузі економіки, що для українських індексів нехарактерно. Методика розрахунку індексу Доу Джонса доволі проста. У чисельнику загальна вартість 30 акцій, які торгуються на ринку, в знаменнику плаваючий показник (дільник), який постійно змінюється у зв'язку з дробленням акцій, додатковими доходами і витратами, змін, пов'язаних із структурою учасників компаній [7]:

Таблиця 1

Переваги та недоліки індексу Dow Jones як індикатора розвитку фондового ринку

Переваги індексу Dow Jones як індикатора фондового ринку США	Недоліки індексу Dow Jones як індикатора фондового ринку США
Є визначальним у зовнішніх котируваннях усього світу	Бере участь невелика кількість компаній
Демонструє впевнене зростання, незважаючи на провали ринку	Учасники різні щодо рівня капіталізації і впливу на ринок (обвал однієї з компаній здійснює суттєвий вплив на індекс)
Маючи спекулятивну природу походження відображає реальний рівень розвитку економіки	Досить чутливий до світових цін на нафту
Легко прогнозується з урахуванням політичної ситуації	До нього входять усього по 1–2 компанії з різних секторів економіки
Прив'язаний до нафтових котирувань	Залежить від політики США

Більший рівень волатильності характерний для фондових індексів Шанхайської фондової біржі (рис. 4). SSE Composite Index – зважений за капіталізацією індексів Шанхайської фондової біржі, який є важливим статистичним індикатором ринку Китаю. Проте цей індекс як індикатор кон'юнктури ринку використовують майже всі країни світу. Як видно з графіка, представленого на рис. 4, до 2015 р. значних коливань у динаміці індексу не спостерігалось, значні зміни індексу припадають на 2015–2016 рр., що пов'язано із зміною макроекономічних прогнозів розвитку Китайської економіки. У 2017–2018 рр. така тенденція зберігається, адже Китай має амбітні цілі, щоб 2030 року стати лідером у розвитку економіки.

Сьогодні Китай має третину від загальних економічних ресурсів усього світу. Понад 800 млн людей піднялися над межею бідності, і країна досягла статусу «дохід вище середнього». ВВП на душу населення в Китаї продовжує наближатися до ВВП Сполучених Штатів, незважаючи на те, що за останні кілька років процес злегка уповільнився. Китай перебуває на унікальному історичному етапі. Після десятиліть високошвидкісного зростання уряд почав фокусуватися на якісному зростанні. Владі необхідно використати існуючу програму реформ і скористатися нинішнім імпульсом зростання, щоб, як зазначав Кеннеді, «зміцнити дах, доки сонце сяє». Ключовими елементами є підтримка зростання кредитування, активізація зусиль з відновлення рівноваги розподілу економічних ресурсів у країні, збільшення ролі ринкових сил, підтримка відкритості, модернізація і розширення політичних рамок.

Навіть з урахуванням поступового уповільнення зростання до 2030 року Китай може стати країною з найбільшою у світі економікою. Масштаби національного ринку і правильний підхід до управління і контролю в ранні роки розвитку технологій зробили Китай глобальним лідером у таких провідних галузях, як електронна комерція і фінансові технології. Посилення позиції технологій допоможе в розбудові китайської економіки, підвищуючи її ефективність, і пом'якшить уповільнення темпу зростання, не дозволяючи відкотитися назад. На базовому рівні зростання реального ВВП 2018 року прогнозується на рівні 6,6 %, що відображає запізнілий ефект посилення внутрішнього регулювання і впливу більш м'яких іноземних вимог. У зв'язку з жорсткістю умов світового фінансового ринку і зростанням напруги в торгівлі можливі ризики ігноруються [8].

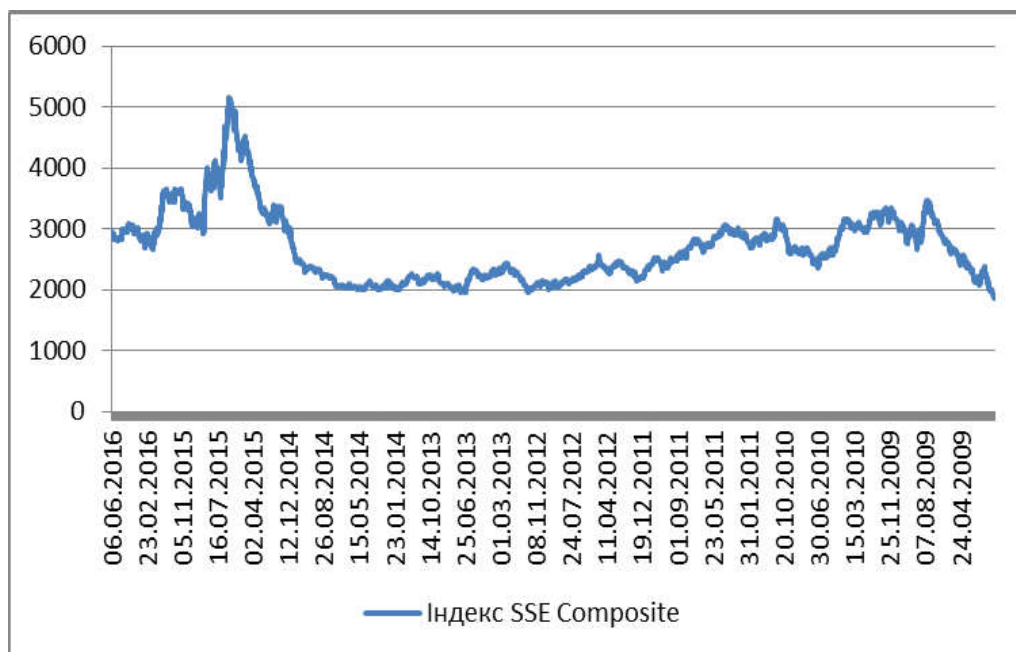

Рис. 4. Індекс SSE Composite у 2009–2016 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [6].

Що стосується динаміки фондових індексів для незрілих ринків, то показовим також є російський індекс волатильності (рис. 5).

Російський індекс волатильності є індикатором строкового ринку, який розраховується на основі волатильності цін ближньої і наступної серії опціонів на ф'ючерс на індекс РТС. Як видно з графіка на рис. 5, для індексу характерні суттєві коливання, що також свідчать про наявність цінових дисбалансів незрілого ринку.

В Україні також ринок цінних паперів є нерозвиненим і оборот цінних паперів стає однією з основних галузей фінансової сфери, без якої даремно сподіватися на нормальне функціонування складного механізму ринкової економіки. Реформування власності супроводжується структурною перебудовою народного господарства і зумовлює створення

фондового ринку, а останній сприяє закріпленню результатів такого реформування [9]. Реформи на фондовому ринку можна провести дещо легко, і вони досить швидко дадуть відчутний результат, проте нині в Україні це питання полягає швидше в політичній, ніж економічній площині.

Рис. 5. Російський індекс волатильності у 2009–2016 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [6].

Таким чином, на основі аналізу основних світових індикаторів кон'юнктури фондових ринків у взаємозв'язку із сучасними особливостями розвитку фондового ринку України виявлено сучасні тенденції в розвитку світових фондових ринків і фондового ринку України на сучасному етапі.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У розвитку фондових ринків існує диспропорційність рівня зростання між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, що може поглиблювати кризові явища в бюджетному та фінансовому секторах економіки. Основні тенденції в розвитку світових фондових ринків пов'язані з активізацією зусиль з відновлення рівноваги розподілу економічних ресурсів, підтримкою відкритості, модернізацією і розширенням політичних рамок. На відміну від розвинених ринків фондовий ринок України є доволі концентрованим і незрілим як за обсягом торгів, так і за кількістю укладених угод та залишається вразливим і залежним від поведінки іноземних інвесторів. Крім того, існують виклики для фондового ринку України, які формують цінові аномалії в його розвитку. Розвиток фондового ринку України в умовах змінного середовища потрібно пов'язувати з уникненням цінових аномалій його розвитку та проведенням реформ, пов'язаних зі справедливою приватизацією у взаємозв'язку з протидією корупційним проявам; державною підтримкою IPO українських емітентів;

стимулюванням внутрішнього інвестора; реформуванням оподаткування виведеного капіталу тощо.

Це не вичерпний список, його можна розширювати, і подальші дослідження спрямувати у напрямі захисту прав інвесторів і взагалі захисту прав власності на фондовому ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Українська біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ux.ua/ua/.
2. Кривенко Т. Акції українських компаній та цінних паперів різко впали на світових біржах [Електронний ресурс] / Т. Кривенко / Сайт Громадське телебачення. – Режим доступу : <https://hromadske.ua/posts/akciyi-ukrayinskih-kompanij-ta-cinnih-papiriv-rizko-vpali-na-svitovih-birzhah>
3. Мацелюх Н. П. Ринок цінних паперів: цінові механізми збалансованого розвитку та попередження криз : дис. ... доктора екон. наук : 08.00.08 [Електронний ресурс] / Мацелюх Н. П. ; Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2017. – 478 с. – Режим доступу : <https://dusfsu.wixsite.com/nudpsu/specializovani-vcheni-radi-d-27-855>
4. Веб-сторінка біржі ПФТС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pfts.ua.
5. Шульга О. Фондовий вибух. Чому зростають акції українських компаній [Електронний ресурс] / О. Шульга. – Режим доступу : https://biz.nv.ua/ukr/publications/fondoviy-vibukh-chomu-zrostaie-vartist-aktsij-ukrajinskikh-kompanij-2449604.html?new_site=1
6. Веб-сторінка інформаційно-довідкової системи finance.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.finance.ua.
7. Индекс Dow Jones – состав, график online и метод расчета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://equity.today/dow-jones.html>
8. Шість графіків про економіку Китаю в 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bakertilly.ua/news/id1553>
9. Савчук О. І. Фондовий ринок в Україні та особливості формування його інфраструктури [Електронний ресурс] / О. І. Савчук, М. П. Дранович. – Режим доступу : <http://intkonf.org/savchuk-oi-dranovich-mp-fondoviy-rinok-v-ukrayini-ta-osoblivosti-formuvannya-yogo-infrastrukturi/>

REFERENCES

1. Sajt Ukrayinska birzha [The site is the Ukrainian exchange]. (2018). – Retrieved from : www.ux.ua/ua/.
2. Kryvenko, T. (2018). Akciyi ukrayinskykh kompanij ta cinnih paperiv rizko vpaly na svitovyh birzhah [Shares of Ukrainian companies and securities fell sharply on world exchanges]. Sajt Gromadske telebachennya. – Retrieved from : <https://hromadske.ua/posts/akciyi-ukrayinskih-kompanij-ta-cinnih-papiriv-rizko-vpali-na-svitovih-birzhah>
3. Matseliukh, N. P. (2017). Rynok tsinnykh paperiv: tsinovi mekhanizmy zbalansovanoho rozvytku ta poperedzhennia kryz [Securities market: price mechanisms for balanced development and crisis prevention] (Doctoral dissertation). Irpin: Universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy. – Retrieved from : <https://dusfsu.wixsite.com/nudpsu/specializovani-vcheni-radi-d-27-855>
4. Veb-storinka birzhi PFTS [PFTS Exchange Web-site]. – Retrieved from : www.pfts.ua.

5. Shulha, O. (2018) Fondovyi vybukh. Chomu zrostaiut aktsii ukrainskykh kompanii [Stock explosion. Why are stocks of Ukrainian companies growing]. Sajt NV.ua. – Retrieved from : https://biz.nv.ua/ukr/publications/fondovij-vibukh-chomu-zrostaje-vartist-aktsij-ukrajinskikh-kompanij-2449604.html?new_site=1
6. Veb-storinka informatsiino-dovidkovoï systemy finance.ua [Web page of the information system finance.ua]. – Retrieved from : www.finance.ua.
7. Yndeks Dow Jones – sostav, hrafyk online y metod rascheta [Dow Jones Index – Composition, Online Schedule, and Calculation Method]. – Retrieved from : <https://equity.today/dow-jones.html>
8. Shist hrafikiv pro ekonomiku Kytaïu v 2018 rotsi [Six charts on China's economy in 2018]. (aug. 22, 2018). – Retrieved from : <http://www.bakertilly.ua/news/id1553>
9. Savchuk, O. I., Dranovych, M. P. (19–21.04.2018) Fondovyi rynok v Ukraini ta osoblyvosti formuvannia yoho infrastruktury [The stock market in Ukraine and the peculiarities of its infrastructure development]. – Retrieved from : <http://intkonf.org/savchuk-oi-dranovich-m-p-fondoviy-rynok-v-ukrayini-ta-osoblivosti-formuvannya-yogo-infrastrukturi/>

N. P. Matseliukh. Indicators of development of stock markets and challenges for Ukraine

Introduction. Currently, there are disparities in the development of stock markets between developed and developing countries, which may increase in the budget crisis and financial sectors of these countries. Therefore, it is very important to track the trends of the main indicators of the development of stock markets - the main stock indexes of countries, in order to respond in a timely manner to the challenges of effective management decisions.

Purpose. In this context it is important to study the dynamics of world stock indices in conjunction with stock market indicators of Ukraine in order to minimize the risks and justify development trends.

In this context, it is very important to study the dynamics of world stock indices in conjunction with the indicators of the stock market of Ukraine.

Methods. The study was conducted using methods of economic-statistical modeling and fundamental analysis of the leading stock indexes of the USA and China (Dow Jones index, SSE composite Index) and stock indexes of Ukraine (PFTS index and UX index).

Results. The tendencies of development of world stock markets are substantiated, key development elements are support for lending growth, stepping up efforts to restore the equilibrium of economic resources distribution, increasing the role of market forces, maintaining openness, modernizing and expanding political constraints. Established that the Ukrainian stock market is quite concentrated and immature as the volume of trading, and the number of concluded deals. The network of stock exchanges as the system does not exist, the shares structure is characterized by high fragmentation. The Ukrainian stock market remains vulnerable and depends on the behavior of foreign investors. Such a strong dependence on the behavior of non-resident investors contributes to the instability and inefficiency of the Ukrainian stock market. In addition, there are problems for the stock market in Ukraine, which form its pricing anomalies in development. In particular, the conflict in the Kerch Strait on November 26, 2018 and the introduction of martial law in certain areas adversely affected Ukraine Ukrainian trade shares on world stock exchanges. If the shares continue to fall, then the next time Ukraine will borrow less money at a higher percentage.

Conclusion. On the basis of analysis of the main world indicators of the situation of stock markets in conjunction with modern features of the stock market of Ukraine modern tendencies in the development of world stock markets and stock market of Ukraine at the present stage are revealed. It has been established that in the long run, the Shanghai Stock Exchange index will be the determining indicator of the world. As for the stock market of Ukraine under the conditions of a changing environment, it should be associated with the avoidance of price abnormalities of its development and implementation of reforms, related to the fair privatization in relation to combating corruption; state support of the IPO of Ukrainian issuers; stimulation of the domestic investor; reforming the taxation of withdrawn capital, etc.

Key words: stock market, stock indices, development challenges, quotations, stock exchanges, price, price anomalies.

Стаття надійшла до редколегії 18 березня 2019 року